

Region dziś

Autor: Józef Kaś

Podhale jest dziś regionem przede wszystkim turystycznym, wypoczynkowym. Obsługa ruchu turystycznego jest obecnie głównym źródłem utrzymania mieszkańców, zwłaszcza miejscowości podtatrzańskich. Rolnictwo jest działalnością mało opłacalną. Tak oceniane jest współcześnie również tradycyjne pasterstwo, które podtrzymywane jest nie tyle ze względów ekonomicznych, ile z rodzinnego, pokoleniowego zamiłowania do tego zajęcia. Na współczesny stan zachowania tradycyjnej gwary znaczny wpływ mają takie czynniki, jak:

- Świadomość wysokiej oceny kultury (w tym również gwary) podhalańskiej u inteligencji spoza regionu. Z tego powodu posługiwanie się gwarą nie jest powodem do wstydu, ale przeciwnie – do dumy; jest bowiem wyrazem bardzo silnego przywiązania do tradycyjnego systemu wartości.

- Działalność Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Targu, która nie bez powodu ma w swej nazwie przymiotnik Podhalańska. Prowadzi ona działalność naukową z zakresu kultury Podtatrza.

- Wielokierunkowa działalność Związku Podhalan, mającego oddziały nie tylko w każdej gminie podhalańskiej, ale też poza regionem, w tym też poza granicami kraju. Mowa ojczysta, wyniesiona spod Tatr jest czynnikiem niezmiernie istotnym, integrującym środowiska ludzi przyznających się do podhalańskich korzeni.

- Bardzo mocno rozwinięta działalność zespołów regionalnych, skupiających członków ze wszystkich przedziałów wiekowych. Są to zespoły bardzo liczne, zrzeszające nierzadko ponad 50 osób. Dzieci i młodzież poznają tą drogą nie tylko tradycyjną kulturę, ale uczą się też szacunku dla niej. Należy tu dodać, że zespoły regionalne prowadzone są przez osoby przygotowane do tego zadania profesjonalnie, uczestniczące w różnorodnych szkoleniach.

- Bogata twórczość literacka autorów regionalnych piszących gwarą. W tym kontekście nie dziwi „Historia filozofii po góralsku” ks. prof. J. Tischnera.

- Kulturowanie bogatej obrzędowości, w tym też posiadów, które jako dawniejsza forma spotkań towarzyskich znalazły kontynuację we współczesnych wykładach, odczytach popularnonaukowych.

Poza pozytywnymi aspektami życia społecznego i kulturalnego należy wskazać na zjawiska charakterystyczne dla innych środowisk gwarowych. Zmiany cywilizacyjne, podobnie jak gdzie indziej, powodują zanikanie gwary, znajomości tradycyjnej kultury. Podhale nie jest pod tym względem wyjątkiem. Młodzież bardziej zafascynowana jest perspektywami rozwoju niż tradycją. Wiele zachowań, zdawałoby się kultywujących tę tradycję, przypisać można modzie na góralszczyznę.

Ciekawym zjawiskiem jest ewolucja podhalańskiego stroju ludowego, który podlega zmianom dyktowanym przez modę. Fotografie w kolejnych galeriach: Renata Jujeczka, Dariusz Budzik, Józef Kaś